

Edyta Kogut

Uniwersytet Jagielloński

ORCID: 0000-0002-1239-0849

Uwagi na temat wykonywania władzy rodzicielskiej

Wstęp

Inicjując określone powyżej rozważania, należy podkreślić ważną rolę rodzicielstwa – to, czym ono jest i jakie implikuje prawa oraz obowiązki. Rola rodziców ma bowiem swój początek w momencie urodzenia się dziecka i trwa do chwili śmierci obojga z nich lub odejścia jego samego. W zależności od tego w jakim wieku jest dziecko zmieniają się jego naturalne i społeczne potrzeby, które determinują nasze obowiązki wobec dziecka. Od chwili narodzin do momentu osiągnięcia przez nie pełnoletności wychowanie dziecka jawi się jako ciężka praca służąca temu, aby wyposażyć je w narzędzia za pomocą których osiągnie w życiu sukces¹. Władza rodzicielska jest bardzo ważnym elementem w polskim systemie prawnym, normującym relacje między rodzicem a dzieckiem. Istotna jest relacja biologiczno-prawna, która określa stopień pokrewieństwa mający wpływ na stosunek prawny, określający z kolei kwestie dziedziczenia, ewentualne obowiązki alimentacyjne oraz zakres władzy rodzicielskiej.

W polskim systemie prawnym relacje pomiędzy rodzicami a dzieckiem normuje Kodeks rodzinny i opiekuńczy², sytuujący te relacje w ramach instytucji władzy rodzicielskiej. W świetle przepisów k.r.o. władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom i każde z nich zobowiązane jest oraz uprawnione do jej wykonywania. Rodzice wychowują dziecko pozostające pod ich władzą rodzicielską i kierują jego życiem, w tym także zobowiązani są troszczyć się o jego fizyczny i duchowy rozwój. Władza rodzicielska trwa w sensie formalno-prawnym do czasu uzyskania przez dziecko pełnoletności. Jeżeli jedno z rodziców nie żyje lub nie ma zdolności do czynności prawnych, władza rodzicielska przysługuje drugiemu z rodziców. Jeśli wymaga tego dobro dziecka, sąd na mocy prawomocnego wyroku może ograniczyć władzę jednego z rodziców (art. 92–94 k.r.o.).

¹ K. Steede, *10 błędów popełnionych przez dobrych rodziców*, Gdańsk 2007, s. 11.

² Dz.U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59.

I. Rola ustawowa rodziców

1. Prawa i obowiązki rodziców

W literaturze przedmiotu pojęciem władzy rodzicielskiej określa się ogół praw przysługujących rodzicom oraz spoczywających na nich obowiązkach wobec dziecka, które mają na celu zapewnienie należytej pieczy nad nim i jego majątkiem³. Natomiast w orzecznictwie sądowym wskazano, że władza rodzicielska jest przede wszystkim zespołem obowiązków rodziców względem dziecka⁴.

Zakres władzy rodzicielskiej reguluje art. 95 k.r.o., zgodnie z którym „władza rodzicielska obejmuje w szczególności wykonywanie pieczy nad dzieckiem oraz nad majątkiem dziecka przez rodziców, a także wychowanie dziecka z poszanowaniem jego godności i praw”. W świetle tego przepisu treść władzy rodzicielskiej obejmuje zasadniczo trzy jej elementy, tj.: pieczę nad osobą dziecka, pieczę nad majątkiem dziecka oraz reprezentację dziecka do momentu osiągnięcia przez nie pełnoletności, w ramach przedstawicielstwa ustawowego⁵.

W polskim systemie prawnym obowiązuje zasada osobistego wykonywania władzy rodzicielskiej, która ma, co do zasady, charakter bezwzględny. W konsekwencji uważa się, że nikt nie może zastąpić rodziców w zakresie wykonywania władzy rodzicielskiej⁶. Jednakże wydaje się za możliwy realny udział osób trzecich w wykonywaniu władzy rodzicielskiej z woli rodziców dziecka, o ile w określonych warunkach nie prowadzi on do stanu zagrożenia dobra dziecka⁷. Nie jest zatem dopuszczalne w ramach wykonywania władzy rodzicielskiej powierzenie jej przez rodziców osobie trzeciej w całości, połączone z rezygnacją z jakiegokolwiek ingerencji ze strony rodziców. Dopiero z chwilą uzyskania przez dziecko pełnoletności władza rodzicielska jego rodziców wobec niego ustaje.

2. Reprezentacja ustawowa dziecka

Jednym z elementów władzy rodzicielskiej jest sprawowanie ustawowej reprezentacji dziecka. Według art. 98 § 1 k.r.o. rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Rodzice po-

³ H. Ciepła, [w:] K. Piasecki (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 736.

⁴ Uchwała Izby Cywilnej z dnia 9 czerwca 1976 r., III CZP 46/75, OSNCPiUS 1976, Nr 9, poz. 184.

⁵ U. Kalina-Prasznice (red.), *Encyklopedia prawa*, Warszawa 2007, s. 942; A. Zieliński, *Prawo rodzinne i opiekuńcze w zarysie*, Warszawa 2011, s. 192–193.

⁶ A. Zieliński, *Prawo rodzinne...*, op. cit., s. 193.

⁷ J. Strzebińczyk, [w:] T. Smyczyński (red.), *System Prawa Prywatnego. Prawo rodzinne i opiekuńcze*, Warszawa 2003, s. 249.

zostają przedstawicielami ustawowymi dziecka, aż do uzyskania przez niego pełnej zdolności do czynności prawnych. Dziecko pozostające pod władzą rodzicielską ma być względem rodziców posłuszne, a w sprawach, w których może samodzielnie podejmować decyzje i składać oświadczenia woli, powinno wysłuchać opinii i zaleceń rodziców formułowanych dla jego dobra.

Przedstawicielstwo ustawowe stanowi instytucję prawa cywilnego w zakresie normowania w kodeksie cywilnym⁸. Istotą przedstawicielstwa jest możliwość dokonania czynności prawnej przez przedstawiciela. Przedstawicielstwo polega bowiem na tym, że przedstawiciel dokonuje w imieniu reprezentowanego czynności prawnej, która mieści się w granicach umocowania, czyli upoważnienia przedstawiciela do działania w cudzym imieniu. Ta czynność prawna dokonana przez przedstawiciela w granicach umocowania pociąga za sobą bezpośrednie skutki dla reprezentowanego (art. 95 § 2 k.c.). W przypadku przedstawicielstwa osobą działającą nie jest osoba zastąpiona (małoletni), lecz przedstawiciel ustawowy i według stanu dotyczącego reprezentującego, a nie reprezentowanego, ocenia się całokształt okoliczności związanych z podejmowaniem w imieniu dziecka czynności prawnych⁹.

Celem przedstawicielstwa ustawowego rodziców jest ochrona pewnych sfer interesu dziecka, które wymagają dokonywania określonych czynności prawnych. Przedstawicielstwo obejmuje dokonywanie czynności prawnych dotyczących majątku dziecka oraz jego osoby. Rodzice w ramach przedstawicielstwa reprezentują dziecko oraz załatwiają jego sprawy z osobami trzecimi poprzez składanie w imieniu dziecka oświadczeń woli, czyli dokonywanie za nie czynności prawnych. Przykład czynności prawnych stanowi zgoda na zabieg operacyjny, pobranie krwi oraz dokonywanie czynności procesowych i czynności przed innymi organami państwowymi¹⁰. Także w sytuacji gdy dziecko jest ofiarą przestępstwa, wówczas zgodnie z art. 51 § 2 k.p.k.¹¹, jego prawa w postępowaniu karnym wykonuje przedstawiciel ustawowy albo osoba pod której stałą pieczę pozostaje pokrzywdzony.

3. Piecza nad osobą dziecka

Reprezentacja ma charakter instrumentalny w stosunku do wykonywania pieczy nad dzieckiem. Instrumentalizm ten polega na tym, że reprezentacja służy wykonywaniu pieczy, a zwłaszcza wykonywaniu czynności z zakresu zarządzania majątkiem dziecka, a także do występowania w jego

⁸ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. z 2011 r. Nr 230, poz. 1370 ze zm.

⁹ J. Ignatowicz, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 880.

¹⁰ Uchwała pełnego składu Izby Cywilnej SN z dnia 9 czerwca 1976 r., III CZP 46/75, OSNCP 1976, Nr 9, poz. 184.

¹¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.

imieniu przed sądami lub organami administracji publicznej. Ponadto w sytuacji gdy pieczę nad dzieckiem sprawuje tylko jedno z rodziców, drugie ma kompetencję do dokonywania czynności jedynie w takim zakresie, jaki nie pozostaje w sprzeczności z zakresem pieczy sprawowanej nad dzieckiem wyłącznie przez drugiego z rodziców¹².

4. Zarząd majątkiem dziecka

Reprezentacja dotyczy zwłaszcza czynności rodziców w zakresie majątku dziecka, które wykonywane są w imieniu dziecka, a także w ich imieniu (choć na rachunek dziecka)¹³. Czynności prawne dotyczące majątku dziecka mogą być dokonywane samodzielnie przez rodziców, bądź muszą wymagać zgody wyrażonej przez sąd. Rodzice są uprawnieni do dokonywania czynności prawnych nie przekraczających zakresu zwykłego zarządu majątkiem, przy czym każdy z rodziców może samodzielnie dokonywać czynności, które nie dotyczą istotnych spraw dziecka. Czynności zwykłego zarządu to w szczególności czynności fizyczne i prawne wiążące się ze zwykłym korzystaniem z majątku, służące jego zachowaniu w stanie nie pogorszonym, bieżące naprawy składników majątku, wnoszenie opłat, podatków itp. Majątek dziecka objęty jest zarządem obojga rodziców, co oznacza, że istotne decyzje dotyczące tego zarządu podejmowane są przez nich wspólnie. Jeżeli w sprawach istotnych rodzice muszą decydować wspólnie, a brak jest porozumienia, konieczne staje się rozstrzygnięcie tego problem przez sąd. Natomiast czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu wymagają zawsze zezwolenia sądu na dokonanie takiej czynności, zaś konsekwencją braku zezwolenia jest nieważność dokonanej czynności. Do czynności przekraczających zwykły zarząd i jednocześnie wymagających zgody sądu na ich dokonanie można zaliczyć taką działalność jak: zbycie, zrzeczenie się lub obciążenie nieruchomości, zmiana sposobu gospodarowania istotnym składnikiem majątku, zmiana przeznaczenia części nieruchomości, ustanowienie odrębnej własności lokalu, dokonanie podziału nieruchomości, zaciąganie pożyczek, darowizny z majątku dziecka czy zrzecanie się prawa do dziedziczenia¹⁴. Taki sposób zarządu majątkiem dziecka wynika z faktu, że celem zarządu rodziców jest zachowanie majątku i przekazanie go dorosłemu dziecku w stanie nie pogorszonym (poza naturalnym zużyciem jego składników).

¹² H. Dolecki (red.), T. Sokołowski (red.), M. Andrzejewski, A. Lutkiewicz-Rucińska, A. Olejniczak, A. Sylwestrzak, A. Zielonacki, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 427.

¹³ Wyrok SN z dnia 25 stycznia 2000 r., II UKN 341/99, OSNAPiUS 2001, Nr 11, poz. 397.

¹⁴ Dz.U. z 2012 r., poz. 788.

II. Wychowanie rodziców a szkoda wyrządzona przez dziecko

1. Odpowiedzialność prawna rodziców

W rozważaniach nad problematyką odpowiedzialności cywilnej rodziców za szkodę wyrządzoną przez ich dziecko na pierwszy plan wysuwa się zagadnienie zależności między procesem wychowywania dziecka przez rodziców, a zachowaniem dziecka. Problem ten występuje przede wszystkim w przypadku odpowiedzialności rodziców na podstawie art. 415 k.c., a więc wtedy, kiedy następuje wskazanie związku przyczynowego między działaniem rodziców, podejmowanym w ramach procesu wychowawczego, a wyrządzeniem szkody przez dziecko¹⁵.

2. Czynności prawne dokonywane przez dziecko

Reprezentacja rodziców obejmuje nie tylko sprawy majątkowe, ale także sprawy osobiste dziecka, bowiem rodzice reprezentują dziecko we wszystkich jego sprawach, chyba że jest to ograniczone przez ustawę lub istotę i cel władzy rodzicielskiej. Zakres uprawnień do reprezentacji ma charakter najszerszy do momentu ukończenia przez dziecko 13. roku życia, bowiem wtedy dziecko nie ma nawet ograniczonej zdolności do czynności prawnej i dlatego czynności prawne dokonywane mogą być w porozumieniu z osobami trzecimi jedynie przez rodziców pod rygorem nieważności, z wyjątkiem tzw. spraw życia codziennego. Natomiast od ukończenia 13. roku życia dziecko uzyskuje ograniczoną zdolność do czynności prawnych, dlatego może samo dokonywać czynności prawnych, zaś dla ich ważności wymagana jest zgoda rodzica jako przedstawiciela ustawowego. Dziecko może jednak dokonywać niektórych czynności prawnych samodzielnie, tj. czynności, którymi nie zaciąga zobowiązań ani nie rozporządza swoimi prawami, a także czynności odnoszących się do przedmiotu, który oddano dziecku do swobodnego użytku. Dziecko może samodzielnie i bez zgody rodziców zawrzeć umowę o pracę jako młodociany pracownik, jeśli jednak ten stosunek pracy sprzeciwia się dobru dziecka, rodzice mogą rozwiązać umowę o pracę po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego.

3. Reprezentacja dziecka przez każdego z rodziców

Każde z rodziców może samodzielnie reprezentować dziecko, jednakże cele i sposób tego działania rodzice ustalają wspólnie, zaś w przypadku bra-

---

¹⁵ J. Słyk, *Odpowiedzialność cywilna rodziców za szkodę wyrządzoną przez ich dziecko*, wyd. 1, Warszawa 2011, s. 88.

ku porozumienia między nimi kwestię rozstrzyga sąd opiekuńczy (art. 97 § 1–2 k.r.o.). Z przepisu tego wynika zasada autonomii rodziców, która polega na tym, że każde z rodziców jest uprawnione i zobowiązane do samodzielnego wykonywania władzy rodzicielskiej, w tym reprezentowania dziecka. Zasada samodzielności działania rodziców nie obejmuje jednak decyzji dotyczących leczenia dziecka, które należą do istotnych spraw dziecka i jako takie wymagają wspólnego działania¹⁶. Obowiązek współdziałania ma jednak charakter rodzinno-prawny, dlatego brak współdziałania nie powoduje w zasadzie na gruncie prawa cywilnego nieważności czynności prawnej dokonanej bez porozumienia z drugim rodzicem. Z drugiej strony wiadomy kontrahentowi sprzeciw rodzica dokonującego czynności prawnej uniemożliwia jej ważne dokonanie, ponieważ trwające skutki oświadczenia woli wyrażającego brak zgody jednego rodzica nie mogą być zmienione przez drugiego z nich, zatem czynność taka będzie nieważna¹⁷. Z kolei w razie złożenia przez rodziców jednocześnie w imieniu małoletniego sprzecznych oświadczeń woli, żadne z nich nie odnosi skutku¹⁸.

Do istotnych spraw dziecka należą wszystkie czynności przekraczające zakres zwykłego zarządzania jego majątkiem, oraz te czynności zwykłego zarządu które dotyczą materii istotnej dla dziecka z niemajątkowego punktu widzenia¹⁹. Rodzice powinni wspólnie podejmować decyzje w sprawach zdrowotnych dziecka, które mają charakter dla niego istotny. W razie braku możliwości uzyskania jednoznacznej zgody w sprawach zdrowotnych przedstawicieli ustawowych, należy wystąpić o zezwolenie do sądu opiekuńczego. Z drugiej strony w nagłych sytuacjach, takich jak np. sprawy zdrowotne dziecka, decyzje może podejmować jeden z rodziców²⁰.

W razie braku porozumienia się rodziców w sprawach istotnych dla zdrowia i rozwoju dziecka, kwestie sporne rozstrzyga sąd opiekuńczy. Treścią orzeczenia sądu może być samo rozstrzygnięcie sporu (np. wskazanie miejsca, w którym dziecko ma przebywać), czy zezwolenie na wykonanie określonego zachowania, np. na wyjazd z dzieckiem za granicę lub określenie sposobu realizowania wierzytelności alimentacyjnych²¹.

¹⁶ T. Smoczyński, *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, Warszawa 2012, s. 236–239.

¹⁷ H. Dolecki (red.), T. Sokołowski (red.), M. Andrzejewski, A. Lutkiewicz-Rucińska, A. Olejniczak, A. Sylwestrzak, A. Zielonacki, *Kodeks rodzinny...*, op. cit., s. 426.

¹⁸ J. Ignatowicz, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks rodzinny...*, op. cit., s. 88.

¹⁹ H. Dolecki (red.), T. Sokołowski (red.), M. Andrzejewski, A. Lutkiewicz-Rucińska, A. Olejniczak, A. Sylwestrzak, A. Zielonacki, *Kodeks rodzinny...*, op. cit., s. 424.

²⁰ G. Jędrejek, *Komentarz do art. 97 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, [w:] G. Jędrejek, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Pokrewieństwo i powinowactwo. Komentarz do art. 61(7)–144(1)*, Warszawa 2014.

²¹ Uchwała SN z dnia 30 maja 1985 r., III CZP 26/85, OSNCP 1986, Nr 4, poz. 45.

4. Ograniczenie rodziców w reprezentacji dziecka

Niekiedy rodzice, pomimo tego że posiadają władzę rodzicielską, nie mogą reprezentować dziecka. Ograniczenie rodziców w reprezentacji dotyczy zakazu reprezentacji przy wszystkich czynnościach prawnych pomiędzy dziećmi pozostającymi pod ich władzą rodzicielską oraz przy wszystkich czynnościach prawnych pomiędzy dzieckiem, a jednym z rodziców albo jego małżonkiem, za wyjątkiem bezpłatnych przysporzeń na rzecz dziecka lub należnych środków utrzymania i wychowania (art. 98 § 2 k.r.o.). Chodzi w tym przepisie o czynności o charakterze cywilnoprawnym, jak również o czynności o charakterze procesowym, gdyż zakaz reprezentowania dziecka przez rodziców obowiązuje przed sądem oraz przed każdym organem państwowym²².

Rodzice mogą reprezentować dziecko w stosunkach prawnych zaistniałych między nimi, a dzieckiem tylko w sytuacji, gdy czynność prawna polega na bezpłatnym przysporzeniu na rzecz tego dziecka, bądź też jeżeli czynność ta dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców należności alimentacyjnych, co wynika z art. 98 § 2 k.r.o. W przypadku bezpłatnych przysporzeń na rzecz dziecka wyłączone jest naruszenie interesu dziecka. Natomiast w przypadku należności alimentacyjnych chodzi o umowy dotyczące należnych dziecku alimentów, których dysponentem jest rodzic pod którego pieczą przebywa dziecko.

III. Alimenty względem dzieci

1. Reprezentacja dziecka przez kuratora

Obowiązek alimentacyjny względem dzieci obejmuje dostarczanie środków na utrzymanie i wychowanie. Obowiązek alimentacyjny względem dzieci ciąży na obojgu rodzicach i dlatego alimenty powinny być rozłożone na matkę i ojca. Jedynie z ważnych powodów sąd może zwolnić jedno z rodziców ze świadczenia kosztów na utrzymanie dziecka. Ponadto powierzenie jednemu z rodziców wykonywania pieczy nad dzieckiem jednocześnie określa sposób wykonywania przez niego obowiązku alimentacyjnego. Przy tym koszty tego rodzica przybierają wówczas postać opisową poprzez wskazanie, że będą one ponoszone w naturze oraz w osobistych, pozamaterialnych staraniach w procesie wychowania dziecka²³. Orzekając o obowiązku alimentacyjnym, sąd bierze pod uwagę, czy zgłaszane przez dziecko w danych okolicznościach potrzeby są usprawiedliwione oraz czy rodzice mają dostateczne możliwości

²² K. Gromek, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, wyd. 3, Warszawa 2009, s. 1442.

²³ Orzeczenie SN z dnia 21 listopada 1952 r., C 1814/52, OSN 1953, Nr 3, poz. 92.

zarobkowe lub majątkowe, aby sprostać jego żądaniom. Świadczenia alimentacyjne są przeznaczone w całości na utrzymanie dziecka i nie stanowią elementu jego majątku, pozostając w całości do dyspozycji rodzica sprawującego pieczę nad dzieckiem.

Jeżeli w określonych wyżej przypadkach rodzice nie mogą reprezentować dziecka, wówczas w myśl art. 99 k.r.o. dziecko reprezentuje kurator. Głównym zadaniem kuratora jest chronienie całości interesów (majątkowych) osoby ułomnej, osoby częściowo ubezwłasnowolnionej dziecka poczętego, pełniąc na podstawie art. 99 k.r.o. funkcję doraźnej ochrony osoby w określonej sprawie dla dokonania czynności prawnej lub wystąpienia w postępowaniu prawnym²⁴. Kuratora należy odróżnić od opiekuna, którego ustanawia się dla sprawowania opieki nad dzieckiem, m.in. w sytuacji kiedy rodzice są nieznani (art. 94 § 3 k.r.o.), oboje nie żyją, pozbawiono ich władzy rodzicielskiej lub ją zawieszono albo nie mają pełnej zdolności do czynności prawnych²⁵. Istotne, że w razie doznania przez opiekuna przemijającej przeszkody w sprawowaniu opieki, sąd opiekuńczy może ustanowić kuratora, którego zakres uprawnień określa sąd w postanowieniu (art. 157 k.r.o.).

Kuratora ustanawia się zwłaszcza w postępowaniu karnym, gdy dziecko jest osobą pokrzywdzoną, a oskarżonym jest drugi z rodziców, co wynika z uchwały SN stwierdzającej, że rodzic małoletniego nie może, działając w charakterze przedstawiciela ustawowego, wykonywać praw tego małoletniego jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, w tym także w postępowaniu z oskarżenia prywatnego, jeżeli oskarżonym jest drugi z rodziców²⁶. Ustanowiony kurator działa mając na uwadze wyłącznie dobro małoletniego, którego reprezentuje.

Potrzeba ustanowienia kuratora jest również wymagana w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, gdy rodzic reprezentujący dziecko zmierza do uszczuplenia czy pozbawienia dziecka przypadającego mu udziału w spadku²⁷. Wprawdzie w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, w którym małoletnie dziecko reprezentowane jest przez jedno z rodziców będące też spadkobiercą, regułą jest, że nie zachodzi między nimi kolizja interesów, to jednak kolizja będzie miała miejsce wówczas, gdy rodzic reprezentujący dziecko domaga się na swoją rzecz części udziału w spadku ponad zakres udziału wynikający z treści testamentu albo podważa ważność testamentu sporządzonego na rzecz dziecka. Wtedy bowiem jego działanie zmierza do uszczuplenia części udziału w spadku przypadającej dziecku lub nawet do pozbawienia go tego udziału w ogóle. W świetle orzecznictwa sądowego wynikające z art. 98 § 3 w zw. z § 2 k.r.o., wyłączenie reprezentacji

²⁴ T. Smoczyński, *Prawo...*, op. cit., s. 337.

²⁵ *Ibidem*, s. 316.

²⁶ Uchwała SN z dnia 30 września 2010 r., I KZP 10/2010, OSNKW 2010, Nr 10, poz. 84.

²⁷ Postanowienie SN z dnia 25 lutego 2015 r., IV CSK 304/14.

rodziców należy w postępowaniu nieprocesowym oceniać *ad casum* i przyjmować je tylko wtedy, gdy istnieje choćby tylko teoretyczna możliwość sprzeczności interesów²⁸.

2. Czynności zwykłe przekraczające zarząd majątkiem

Na niektóre czynności związane z władzą rodzicielską rodzice muszą również uzyskać zgodę sądu. Są to czynności przekraczające zarząd zwykły majątkiem dziecka, a także wyrażenie zgody na dokonanie takich czynności przez dziecko. Rodzice nie mają w przypadku czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu samodzielnej kompetencji do dokonania takich czynności, a zatem czynność taka jest nieważna. Natomiast zawarcie przez samo dziecko umowy, dla której wymagana jest zgoda rodziców poprzedzona zezwoleniem sądu, nie powoduje nieważności takiej umowy, ponieważ ma ona zostać potwierdzona przez rodziców po uzyskaniu zgody sądu. Ważne jest to, że jeżeli rodzicom dokonującym czynności w imieniu dziecka nie przysługuje prawo do jego reprezentowania albo czynność przekracza zakres ich kompetencji, czynność taka jest bezwzględnie nieważna²⁹.

Reprezentacja ze strony rodziców musi być wykonywana zgodnie z dobrem dziecka, co wynika z faktu, że władza rodzicielska powinna być wykonywana właśnie zgodnie z jego dobrem. W typowej, normalnej rodzinie dobro dziecka jest w zasadzie zgodne z interesem rodziców. Zasada dobra dziecka, jako naczelna zasada prawa stosunków rodzicielskich, nakazuje przy kształtowaniu stosunków rodzinnych uwzględniać interes dziecka jako nadrzędny. Sprzeczność między dobrem dziecka, a interesem rodziców pojawia się wówczas, gdy jedno z rodziców dziecka przestaje interesować się swoją rodziną, a zaczyna dążyć do osiągnięcia wyłącznie własnych celów o charakterze osobistym, które noszą znamiona dążeń typowo egoistycznych. Skoro reprezentacja musi być wykonywana zgodnie z dobrem dziecka, czynność prawna dokonana w imieniu dziecka w jego istotnej sprawie, ale sprzeczna z istotą i celem władzy rodzicielskiej będzie nieważna, jako niezgodna z prawem na podstawie art. 58 § 1 k.c.³⁰

3. Zawieszenie i ograniczenie władzy rodzicielskiej

W świetle art. 93 k.r.o. jeżeli wymaga tego dobro dziecka, sąd może zawiesić, ograniczyć bądź pozbawić władzy rodzicielskiej jednego z rodziców lub ich oboje. Pozbawienie i ograniczenie władzy rodzicielskiej należy do najdrastyczniejszych środków na gruncie prawa rodzinnego i opiekuńczego;

²⁸ Postanowienie z dnia 9 lipca 2004 r., II CK 435/03, OSNC 2005, Nr 2.

²⁹ Uchwała SN z dnia 24 czerwca 1961 r., I CO 16/61, OSNCP 1963, Nr 9, poz. 187.

³⁰ H. Dolecki (red.), T. Sokołowski (red.), M. Andrzejewski, A. Lutkiewicz-Rucińska, A. Olejniczak, A. Sylwestrzak, A. Zielonacki, *Kodeks rodzinny...*, op. cit., s. 426.

środki te stanowią ingerencję w sferę władzy rodzinnej, która – choć nie ma charakteru penalnego – służy pomocą rodzicom, aby swoją władzę rodzicielską sprawowali w sposób w pełni prawidłowy³¹.

Ograniczenie władzy rodzicielskiej ma na celu zapobieganie wystąpieniu stanu zagrożenia dobra dziecka, a ponadto ma ono przeciwdziałać negatywnym skutkom niewłaściwego wykonywania władzy rodzicielskiej³². Celem ograniczenia władzy rodzicielskiej jest ochrona dziecka, a także niesienie pomocy rodzicom, którzy z różnych powodów, a w szczególności z powodu trudności wychowawczych czy życiowych, nie radzą sobie należycie ze sprawowaniem władzy rodzicielskiej zgodnie z zasadą dobra dziecka³³. Ważne jest to, że możliwość ograniczenia władzy rodzicielskiej zachodzi nawet wtedy, gdy nie dojdzie do naruszenia dobra dziecka³⁴.

Przesłanką ograniczenia władzy rodzicielskiej jest zagrożenie dobra dziecka i nienależyte jej wykonywanie³⁵. O nienależytym wykonywaniu władzy rodzicielskiej świadczy w szczególności naruszenie wskazanego w przepisie art. 97 § 2 k.r.o. obowiązku współdecydowania o istotnych sprawach dziecka, co może uzasadniać ograniczenie albo pozbawienie tej władzy przez sąd pod warunkiem równoczesnego zagrożenia dobra dziecka przy dokonaniu, z pominięciem drugiego rodzica, samodzielnego rozstrzygnięcia istotnej sprawy dziecka³⁶.

4. Zakaz styczości a ograniczenie kontaktów

W prawie polskim, obok wskazanych już zasadniczych problemów dotyczących wzajemnej relacji obu praw, aktualne pozostają dwa bardziej szczegółowe pytania związane z dopuszczalnością orzeczenia zakazu styczości, czy kwestią ograniczenia kontaktów. Chodzi po pierwsze o to, czy możliwe jest pozbawienie prawa do styczości rodzica któremu władza rodzicielska przysługuje, a więc zakazanie utrzymywania kontaktów. Po drugie o to, czy ograniczenie kontaktów wymaga również uprzedniego sądowego rozstrzygnięcia w zakresie władzy rodzicielskiej³⁷.

Jedną kwestią jest potrzeba umożliwienia elastycznego, dopasowanego do wymogów konkretnej sprawy działania sądu, drugą natomiast – stworze-

³¹ M. Lech-Chelmińska, V. Przybyła, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*, Warszawa 2006, s. 257.

³² J. Ruszewski, *Prawo rodzinne*, Suwałki 2011, s. 77.

³³ Postanowienie SN z dnia 13 września 2000 r., II CKN 1141/00, LEX nr 51969.

³⁴ J. Gajda, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 410.

³⁵ H. Ciepla, [w:] K. Piasecki (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 674.

³⁶ Postanowienie SN z dnia 14 października 1970 r., III CRN 181/70, OSNCP 1971, Nr 6, poz. 107.

³⁷ T. Justyński, *Prawo do kontaktów z dzieckiem w prawie polskim i obcym*, Warszawa 2011, s. 113–114.

nie poprawnej dogmatycznie oraz słusznej merytorycznie konstrukcji, która na takie działanie pozwala³⁸.

Aby doszło do ograniczenia władzy rodzicielskiej, w każdym przypadku zagrożenie dobra dziecka musi być poważne, gdyż ograniczenie władzy rodzicielskiej z przyczyn błahych przynosi z reguły więcej szkody aniżeli pożytku. Przy zagrożeniu dobra dziecka rodzicom można przypisać wyraźną, zagrażającą dziecku nieprawidłowość ich postępowania³⁹. Istotny pozostaje fakt, że w sytuacji powstania zagrożenia dobra dziecka ograniczenie władzy rodzicielskiej staje się obowiązkowe⁴⁰. Zadaniem sądu jest ustalenie faktu, charakteru i częstotliwości negatywnego zachowania rodziców, które zagraża dobru dziecka⁴¹.

W świetle orzecznictwa dobro dziecka wiąże się z zaspokojeniem jego potrzeb życiowych, a także emocjonalnych i psychicznych⁴². Jeżeli zachodzą rozbieżności pomiędzy dobrem dziecka, a interesem rodziców, może dojść do ograniczenia władzy rodzicielskiej, gdyż nie można pogodzić tak rozumianego interesu rodziców z uzasadnionym interesem dziecka⁴³. Z orzecznictwa wynika również, że art. 109 k.r.o. nie uzależnia wydawania potrzebnych zarządzeń od przyczyn nienależytego wykonywania władzy rodzicielskiej, lecz zmierza do usunięcia wszelkiego rodzaju źródeł zagrożenia dobra dziecka bez względu na to, czy trudności w wykonywaniu władzy rodzicielskiej są zawinione przez rodziców⁴⁴. Z kolei w innym orzeczeniu stwierdzono, że ograniczenie władzy rodzicielskiej następuje w sytuacji zagrożenia dobra dziecka; bez znaczenia pozostaje jednak okoliczność, czy zagrożenie to zostało spowodowane niewłaściwym postępowaniem rodziców, ich nieudolnością, czy też mylnym wyobrażeniem o tym czego wymaga dobro dziecka⁴⁵.

IV. Sytuacje zagrażające dobru dziecka

1. Postępowanie rodziców i małoletniego

Jedną z najbardziej oczywistych okoliczności zagrażających dobru dziecka jest przemoc domowa. Obejmuje ona wszelkie nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej, a tak-

³⁸ Tamże.

³⁹ T. Sokołowski, *Prawo rodzinne. Zarys wykładu*, Poznań 2013, s. 170.

⁴⁰ K. Gromek, *Kodeks rodzinny*, op. cit., s. 587.

⁴¹ H. Ciepla, J. Ignaczewski, J. Skibińska-Adamowicz, *Komentarz do spraw rodzinnych*, Warszawa 2012, s. 234.

⁴² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 28 października 2010 r., I ACa 458/10, LEX nr 784436.

⁴³ Postanowienie SN z dnia 5 stycznia 1999 r., III CKN 979/98, LEX nr 1215106.

⁴⁴ Postanowienie SN z dnia 7 czerwca 1967 r., III Cr 84/67, OSNC 1968, Nr 2, poz. 21.

⁴⁵ Postanowienie SN z dnia 27 października 1997 r., III CKN 321/97, LEX Nr 236525.

że psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji⁴⁶. Przemoc fizyczna może mieć charakter czynny lub bierny, jednak w każdym przypadku stanowi podstawę do ograniczenia władzy rodzicielskiej.

Według treści art. 109 k.r.o., gdy ma miejsce zagrożenie dobra dziecka, sąd może wydać stosowne zarządzenia:

- zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, jak: zobowiązanie do pracy z asystentem rodziny, zobowiązanie do realizowania innych form pracy z rodziną, skierowanie małoletniego do placówki wsparcia dziennego, skierowanie rodziców do placówki bądź specjalisty z zakresu terapii rodzinnej i poradnictwa;

- określić czynności, które nie mogą być wykonywane przez rodziców bez zezwolenia sądu albo poddać rodziców innym ograniczeniom, np. takim, jakim podlega opiekun;

- poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego;

- skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi;

- zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zastępczej lub też powierzyć tymczasowo pełnienie funkcji rodziny zastępczej małżonkom lub osobie niespełniającym warunków dotyczących rodzin zastępczych, w zakresie niezbędnych szkoleń, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zdaniem doktryny zarządzenia służące ograniczeniu władzy rodzicielskiej są najbardziej wszechstronnym oraz elastycznym środkiem kontroli wykonywania władzy rodzicielskiej⁴⁷. Jednakże wskazane powyżej rodzaje ograniczeń władzy rodzicielskiej nie mają zamkniętego charakteru, sąd jest bowiem uprawniony do wydania dowolnego zarządzenia zgodnie z wymogami dobra dziecka⁴⁸. W szczególności zarządzenie może dotyczyć uregulowania kontaktów dziadków z dzieckiem lub też mieć charakter jednorazowy, jak np. zgoda na operację, czy zezwolenie na pobranie krwi. Zarządzenia sądu opiekuńczego mogą mieć charakter ingerencji doraźnej lub trwałej. Zarządzenie sądu może również polegać na wydaniu rodzicom lub opiekunowi polecenia złożenia wniosku o ściganie albo na ustanowieniu do tej czynności kuratora w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest małoletni nieuprawniony do złożenia wniosku o ściganie sprawcy przestępstwa ściganego na wniosek,

⁴⁶ L. Pospiszyl, *Przemoc w rodzinie*, Warszawa 1994, s. 14.

⁴⁷ A. Łapiński, *Ogólna problematyka ograniczenia władzy rodzicielskiej według art. 109 k.r.o.*, „Palestra” 1974, nr 3, s. 22.

⁴⁸ J. Gajda, J. Ignatowicz, J. Pietrzykowski, K. Pietrzykowski, J. Winiarz, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 930.

a przedstawiciel ustawy albo osoba, pod której stałą pieczęą pozostaje pokrzywdzony, nie składa takiego wniosku naruszając w ten sposób dobro małoletniego⁴⁹. W praktyce sąd jest uprawniony do wydania dowolnego zarządzenia, którego wymaga dobro dziecka, pod warunkiem, że będzie ono wykonalne oraz możliwe do wyegzekwowania⁵⁰. Rozmaitość sposobów ograniczenia władzy rodzicielskiej wynika bowiem z różnorodności sytuacji uzasadniających w tej kwestii ingerencję prawną.

2. Środki celowe ograniczenia władzy rodzicielskiej

W przypadku ograniczenia władzy rodzicielskiej nie istnieją żadne z góry określone reguły nakazujące stosowanie odpowiednich form ograniczenia, a każdy przypadek powinien być postrzegany indywidualnie⁵¹. W piśmiennictwie przedmiotu podkreśla się, że ograniczenie władzy rodzicielskiej powinno mieć charakter celowy i odpowiedni do wagi oraz rodzaju popełnionego zachowania zarówno przez rodziców, jak i przez dzieci⁵². W ustawowym katalogu znajdują się zarządzenia umieszczone w porządku od najłagodniejszego do najsurowszego, ale powinny być one wydawane przez sąd w sposób adekwatny do sytuacji w jakiej dziecko się znajduje, a więc przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności konkretnej sprawy⁵³. Kierowanie do dziecka zarządzeń jest celowe jedynie wtedy, gdy z uwagi na wiek bądź stopień rozwoju będzie ono w stanie zrozumieć znaczenie nałożonej powinności. Sąd powinien wybrać najbardziej odpowiedni środek ingerencji, służący ochronie dziecka, który uzna za stosowny w przypadku określonego stanu faktycznego.

3. Ograniczenie władzy rodzicielskiej

W następstwie ograniczenia władzy rodzicielskiej sąd może w szczególności określić czynności, które nie będą wykonywane przez rodziców bez zezwolenia sądu. Powinny być one sprecyzowane w sposób konkretny w treści orzeczenia sądu. Może chodzić przede wszystkim o zezwolenie sądu opiekunczego we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego.

Postanowienie o ograniczeniu władzy rodzicielskiej sąd może wydać tylko po przeprowadzeniu rozprawy i staje się ono skuteczne i wykonalne po

⁴⁹ Uchwała SN z dnia 17 grudnia 1970 r., VI KZP 43/68, OSNKW 1971, Nr 7–8, s. 101.

⁵⁰ J. Strzebińczyk, *Prawo rodzinne*, Warszawa 2013, s. 280.

⁵¹ A. Kiliańska, *Ograniczenie władzy rodzicielskiej*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2012, nr 18 (1/2012), s. 30.

⁵² A. Klińska-Pekacz, *Ograniczenie, zawieszenie i pozbawienie władzy rodzicielskiej jako instytucje prawa rodzinnego służące ochronie dzieci*, „Studia z Zakresu Prawa, Administracji, Zarządzania UKW w Bydgoszczy” 2013, t. 4, s. 259.

⁵³ K. Gromek, *Władza rodzicielska. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 587.

uprawomocnieniu się (art. 579 k.p.c.). Koresponduje to z art. 48 ust. 2 Konstytucji RP⁵⁴, według którego ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.

Konsekwencją ograniczenia władzy rodzicielskiej jest pozbawienie rodzica, któremu sąd ograniczył wykonywanie władzy rodzicielskiej, pewnych jego uprawnień⁵⁵. Jeżeli władza rodzicielska zostaje ograniczona, ograniczeniu ulega odpowiednio zakres kompetencji do reprezentowania dziecka. Z orzecznictwa sądowego wynika, że legitymacja drugiego rodzica do współdecydowania o istotnych sprawach dziecka wynika z jego obowiązków oraz uprawnień, do jakich ograniczona została jego władza rodzicielska⁵⁶. Kolejny skutek ograniczenia władzy rodzicielskiej przewiduje również art. 113 § 2 k.r.o., według którego w wyjątkowych przypadkach sąd opiekuńczy może ograniczyć osobistą styczność z dzieckiem rodziców, których władza rodzicielska została ograniczona, przez umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

4. Rozwód a zawieszenie władzy rodzicielskiej

Sąd orzekając rozwód orzeka o władzy rodzicielskiej nad wspólnym dzieckiem obojga małżonków oraz zobowiązuje ich w jakiej wysokości każdy z nich obowiązany jest do wychowania i ponoszenia kosztów utrzymania dziecka.

Rozwód rodziców sprawia, że jakość kontaktów między rodzicami i dziećmi w sposób oczywisty ulega pogorszeniu. Dziecko doświadcza destruktywnych form zachowania w sytuacjach konfliktowych i pogłębia się w nim pesymistyczne spojrzenie na relacje interpersonalne⁵⁷.

Zawieszenie władzy rodzicielskiej wynika z ingerencji sądu opiekuńczego w tę władzę i stanowi swego rodzaju formę pośrednią między jej ograniczeniem, a całkowitym pozbawieniem rodziców tego rodzaju władzy. Zgodnie bowiem z art. 110 k.r.o. § 1 w razie przemijającej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej sąd opiekuńczy może orzec jej zawieszenie⁵⁸. Cechą charakterystyczną tego środka jest to, że nie powoduje on pozbawienia władzy rodzicielskiej, a jedynie jej wyłączenie na pewien czas. Przyjmuje się powszechnie, że zawieszenie podlega uchyleniu, gdy jego przyczyna ustanie.

⁵⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.

⁵⁵ H. Ciepla, B. Czech, T. Domińczyk, S. Kalus, K. Piasecki (red.), M. Sychowicz, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 793.

⁵⁶ Uchwała SN z dnia 30 maja 1985 r., III CZP 26/85, OSNCP 1986, Nr 4, poz. 45.

⁵⁷ A. Czerederecka, *Rozwód a rywalizacja o opiekę nad dziećmi*, Warszawa 2019, s. 87.

⁵⁸ I. Długoszewska, *Przestanki oraz skutki ograniczenia i pozbawienia władzy rodzicielskiej*, wyd. 1, Warszawa 2012.

Przykładem przemijającej przyczyny może być między innymi pobyt w więzieniu i przejściowa choroba. W przypadku, gdy zawieszenie władzy rodzicielskiej zostało orzeczone wobec obojga rodziców, wtedy sąd ustanawia opiekę dla dziecka.

Podsumowanie

Przedmiotem rozważań w artykule uczyniono problematykę ograniczenia władzy rodzicielskiej przez sąd, a także jej posiadanie przez rodziców. Dodatkowo opisana została rola rodzica, podzielnosc władzy rodzicielskiej oraz sytuacja majątkowa dziecka. Poruszono też kwestię pieczy zastępczej, roli kuratora, jak również pozbawienia i zawieszenia władzy rodzicielskiej. Przedstawiono także argumentację mającą na celu ukazanie dobra dziecka wynikającego z konkretnych uwarunkowań. Zdaniem autorki określony we wstępie niniejszego artykułu cel został osiągnięty.

Należy podkreślić, że autorka w swych rozważaniach kierowała się przede wszystkim najważniejszą przesłanką, jaką stanowi dobro dziecka oraz dogłębnie przeanalizowała wszystkie aspekty tego ważkiego problemu. W tekście została omówiona również rola rodzica, władza rodzicielska oraz to, w jakim stopniu sąd tę władzę ogranicza. Podkreślić należy hipotezę, że decyzje sądów w sprawach rodzinnych wywierają wpływ na relacje rodzic-dziecko. Wysunąć możemy następujące wnioski sprawy z zakresu relacji pomiędzy rodzicami oddziałują na sytuację dziecka. Drugim równie ważnym wysuniętym wnioskiem jest twierdzenie, że dziecko z racji niedojrzałości psychicznej jest narażone na negatywne skutki oddziaływania spraw z zakresu stosunków rodzinnych oraz dobro dziecka winno być punktem odniesienia w sprawach rodzinnych.

Wykaz literatury

- Ciepla H., [w:] K. Piasecki (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2009.
- Ciepla H., Czech B., Domińczyk T., Kalus S., Piasecki K. (red.), Sychowicz M., *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2011.
- Ciepla H., Ignaczewski J., Skibińska-Adamowicz J., *Komentarz do spraw rodzinnych*, Warszawa 2012.
- Czeredecka A., *Rozwód a rywalizacja o opiekę nad dziećmi*, wyd. 2, Warszawa 2020.
- Długoszewska J., *Przestanki oraz skutki ograniczenia i pozbawienia władzy rodzicielskiej*, wyd. 1, Warszawa 2012.
- Dolecki H. (red.), Sokołowski T. (red.), Andrzejewski M., Lutkiewicz-Rucińska A., Olejniczak A., Sylwestrzak A., Zielonacki A., *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, LEX 2010.

- Gajda J., *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2000.
- Gajda J., Ignatowicz J., Pietrzykowski K., Pietrzykowski J., Winiarz J. *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Gromek K., *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, wyd. 3, Warszawa 2009.
- Gromek K., *Władza rodzicielska. Komentarz*, Warszawa 2008.
- Ignatowicz J. [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2010.
- Jędrejek G., *Komentarz do art. 97 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* [w:] G. Jędrejek, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Pokrewieństwo i powinowactwo. Komentarz do art. 61(7)–144(1)*, LEX 2014.
- Juszyński T., *Prawo do kontaktów z dzieckiem w prawie polskim i obcym*, Warszawa 2011,
- Juszyński T., *Prawo do kontaktów z dzieckiem w prawie polskim i obcym*, Warszawa 2011.
- Kalina-Prasznic U. (red.), *Encyklopedia prawa*, Warszawa 2007.
- Kiliańska A., *Ograniczenie władzy rodzicielskiej*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny” 2012, nr 18 (1/2012).
- Klińska-Pekacz A., *Ograniczenie, zawieszenie i pozbawienie władzy rodzicielskiej jako instytucje prawa rodzinnego służące ochronie dzieci*, „Studia z Zakresu Prawa, Administracji, Zarządzania UKW w Bydgoszczy” 2013, t. 4.
- Lech-Chelmińska M., Przybyła V., *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*, Warszawa 2006.
- Łopatka A., *Konwencja Praw Dziecka w Polsce*, [w:] *Prawa dziecka, deklaracje rzeczywistość*, red. J. Bińczycka, wyd. II, Warszawa 1999.
- Łapiński A., *Ogólna problematyka ograniczenia władzy rodzicielskiej według art. 109 k.r.o.*, „Palestra” 1974, nr 3.
- Pospiszyl L., *Przemoc w rodzinie*, Warszawa 1994.
- Ruszewski J., *Prawo rodzinne*, Suwałki 2011.
- Slyk J., *Odpowiedzialność cywilna rodziców za szkodę wyrządzoną przez ich dziecko*, wyd. 1, Warszawa 2011.
- Smyczyński T., *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, Warszawa 2012.
- Sokołowski T., *Prawo rodzinne. Zarys wykładu*, Poznań 2013.
- Strzebińczyk J., [w:] T. Smyczyński (red.), *System Prawa Prywatnego. Prawo rodzinne i opiekuńcze*, Warszawa 2003.
- Strzebińczyk J., *Prawo rodzinne*, Warszawa 2013.
- Zieliński A., *Prawo rodzinne i opiekuńcze w zarysie*, Warszawa 2011.

Summary

The role of a parent and custody of a child and the impact on the limitation of parental authority by the court

Key words: legal representation of a parent, parental authority parental responsibility, child.

The subject connected with legal representation of a child by a parent in Polish law and with the limitation of parental responsibility has become a si-

gnificant issue in the area of family law. This field has long remained beyond the scope of both research and reflection. The article raises the issue of rights and obligations towards a child arising from being a parent. It also shows how the institution of limitation and deprivation of parental responsibility works. The aim of this paper is not only to analyse such a difficult subject, that is the imitation of parental authority, but the effects it has on a child as well. A comparative method and a descriptive technique have been used in this study.